

Nederlands militair geweld in Indonesische en Nederlandse bronnen

Bart Luttikhuis
Onderzoeker KITLV
Trippenhuis, Amsterdam, 4 november 2015

3 Aug. Bij pt 957853 op een pr LR gestoten vy verl 7 doden + 4 krijgsgev.
4 Aug. I - 1 R.I. rukt op in ri T. Balai vt 6825 - langs weg op verschillende
plaatsen tegenstand Tg. Balai bezet - vy verl. tijdens actie T. Balai
ong. 300 doden. Eg. verl. Nihil Buit: 3 stens - 1 TG 4 mrtn 2"
24 Gwn - 4 mitrn - 2 mrtn 3" kanon 7 cm. - 4 revolvers - grote
hoeveelheden mun - voor onze komst vy bezet T. Balai ongeveer
4000 man.
5 Aug. Langs gehele terugweg Meden worden ve...

Oorlogsdagboek I-1 RI, derde kwartaal 1947

“Op de markt schoot het Nederlandse leger op inwoners die bezig waren met verkopen en inkopen. Sommigen vluchtten de rivier in. Het Nederlandse leger schoot ze vervolgens neer, waardoor de rivier vol slachtoffers lag.

Klerken en arbeiders in de buurt van de haven werden op een rij gezet. Vervolgens werden zij met een mitrailleur neergemaaid.

[...]

Het aantal slachtoffers onder de inwoners was in totaal 300 mensen, waaronder 2 leden van de Indonesische Nationale Partij.”

Interne memo afdeling voorlichting 19 september 1947, Ministerie van Defensie van de Republiek Indonesië

Verschillen Indonesische vs. Nederlandse bronnen

1. Slachtoffers: ‘burgers’ of ‘vijanden’?
  2. Aan-/Afwezigheid kleinschalig geweld: brandstichting en plundering
  3. Gevolgen (lucht)bombardementen
-

1. ‘Burgers’ of ‘vijanden’?

“Twee Nederlandse compagnieën gesteund door een tank en 3 vliegtuigen vielen 2 dorpen in het district Karanggede aan. Veel burgers zijn doodgeschoten en ontvoerd. Over de hele route vernielden zij de huizen van inwoners en staken deze in brand. [...] De moskee Petak in het district Karanggede werd door de Nederlanders in puin geschoten. Het aantal slachtoffers onder het volk ten gevolge van de Nederlandse aanval was 89 (waaronder 2 baby’s), en drie mensen werden gearresteerd.”

Indonesisch militair rapport, geciteerd in: A.H. Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan* (Bandung 1979).

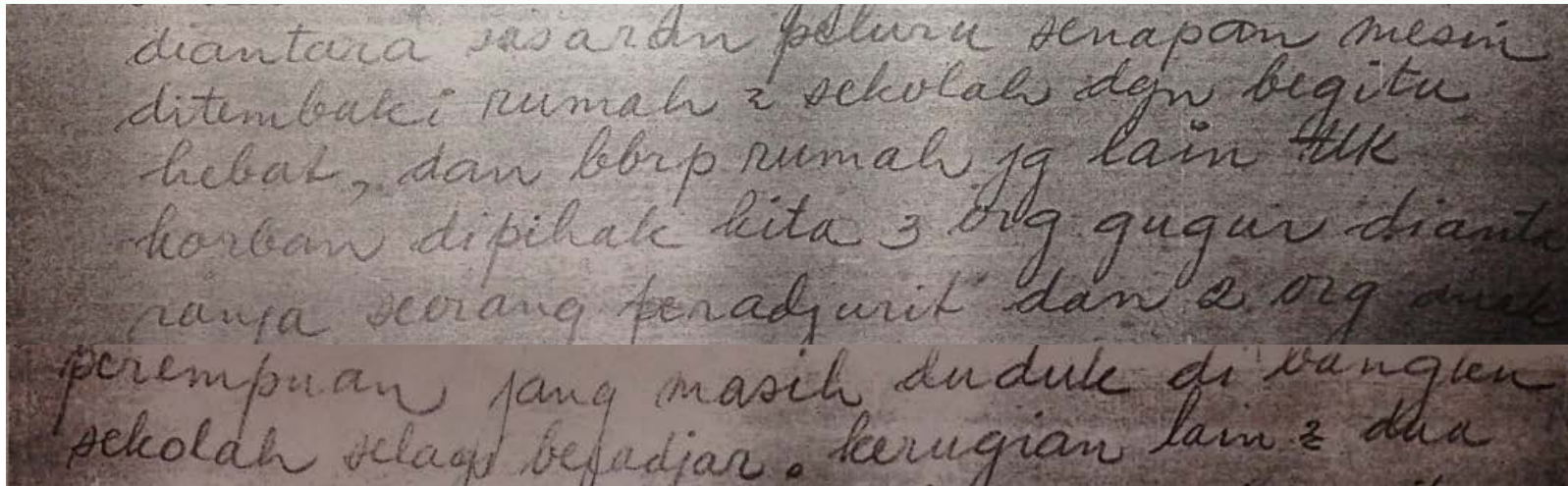
Maandag 13 October.
Zuiveringsactie Soesoekan-~~en~~ complex met I R.S. Afd. in stelling.
Missigit Sidokardjo practisch geheel door artillerievuur vernield.
Missigit bleek munitie bleek en explosieve opslagplaats.
In Missigit 7 doden peloppers aangetroffen, waarvan één nog met handgra-
naat in de hand.
Tijdens deze actie zeer veel buit aan landmijnen, munitie en andere ex-
plosieven. Ter plaatse vernietigd door pioniers van I R.S.
Totaal verschoten: 397 bg.
Eigen verliezen: nihil.
Vijandelijke verliezen: ruw geschat 30 $\frac{1}{2}$ 40.

2. Brandstichting en diefstal

<u>BRB-OPERATIES</u>	
(A) <u>Patrouilles</u> <u>Det. LETJES</u>	30/10 Bij zuiveringspatr. VDMB en MOBAT naar SOEMBERSARI (E0916) 20 personen aangehouden waarvan na screening 18 vrijgelaten. Gearr. PA SAHM en PA NADJI.
<u>SHK PROBOLINGGO</u> <u>Det. PASUKLAN</u>	31/10 Bij patr. VDMB naar MANGOENHARDJO (PROB) 1 pers. gear. 29/10 Bij patr. naar TJANDIPOERA (J-8878) 5 man ter onder- vraging meegenomen w.o. 2 pers. van groep SOBOTO.
<u>Det. TEMEH</u>	28/10 Bij patr. in omgeving DJATIREDDJO (K-0472) 2 man gearr.
<u>Det. JABAILANGGON</u> <u>Det. KLAKAH</u>	29/10 Bij sweep van RAMPAL (K-0871) tot kust 5 man gearr. 30/10 Gearr een zekere MANGOEN uit TEMPOERAN (K-0696) medeplichtig aan het opblazen van spoorbrug K- ~~XXXXXX~~ 064962.
<u>Det. WANASARI</u>	28/10 Bij patr. naar KLAPAKETJING (E-7908) en PLALANGAN (E-8007) MOHI en HALIL bij ontvluchttingspoging verwond. Door bevolking 1 arr. binnengebracht.
<u>Det. BANGORREDDJO</u>	27/10 Gearr. te BANGORREDDJO 1 rampokker van de bende van SANIDJO.
<u>Det. DJADJAG</u> <u>Det. TRATAS</u>	27/10 Bij patr. naar SOMBERDJADING (F-1151) 1 pers. gear. 27/10 Bij patr. naar SOMBERAJOE (F-2746) en BERASAN (F-2545) werd in laatstgenoemde kampong een opslagplaats van rampokkers ontdekt, waarna de goederen door de loerah's in opdracht van VDMB aan de bevolking van de omliggende dessa's zijn uitgedeeld. Bij patr. naar KEDOENGGREDDJO (F-2648) 2 bendeleden

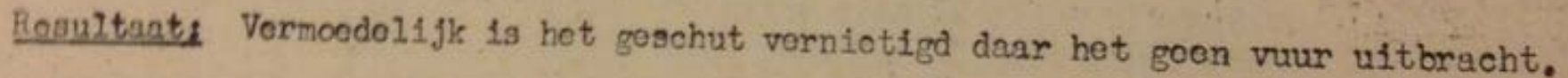
3. Bombardementen

diantara sasaran peluru senapan mesin ditembak rumah & sekolah dgn begitu hebat, dan bbrp rumah yg lain tdk korban dipihak kita 3 org gugur diantaranya seorang peradyurit dan 2 org anak perempuan yang masih duduk di bangku sekolah selagi belajar. Kerugian lain & dua

“[...], onder de doelen van de mitrailleurkogels waren onder andere twee scholen, en enkele andere huizen. Het aantal slachtoffers aan onze kant was 3, waaronder 1 strijder en 2 meisjes die nog in de schoolbanken zaten.”

Brief Gouverneur van Atjeh aan Tijdelijke Regering Indonesische Republiek, 29 juni 1949

Resultaat: Vermoedelijk is het geschut vernietigd daar het geen vuur uitbracht.

Rapport Militaire Luchtvaart betreffende actie Lho Seumaweh op 3 juni 1949

Havenloodsen in brand tijdens de eerste politionele actie op Oost-Java, RVD Batavia, juli 1947